

Dr. Leopold Lenard.

Ljudje so rekli „mir“ — in vendar ni miru:
razžarja nebosklon strasti krvava zarja,
odmeva vsepovsod hrup bojnega viharja,
in angeljski je spev razzvenel brez sledu:
„na zemlji mir ljudem!“

V nemirni duši spet budi se zlat spomin
in burnega srca trepeče hrepenenja,
oh, pridi angelj moj, vlij novega življenja,
tvoj spev naj razglasi kot zvon in daljnih lin:
„na zemlji mir ljudem!“

Zavel je smrtni hlad, zemljo pokrila noč,
mi tavamo v mrakeh, popotniki brezpotni,
brez ciljev v temno dalj, izgubljeni samotni,
in iz neštetihih sre se klic dviguje vroč:
„na zemlji mir ljudem!“

Poglej, srce ihti, oh, saj je sveta noč,
noč blaženih je sanj in tihega ihtenja,
daj izgubljeni mir, daj srečni cilj kipenja
v izmučeno srce, kot rekel si nekoč:
„na zemlji mir ljudem!“

Oh, kje si angelj moj, duh čisti, breztelesni,
poslan iz blažene pokrajine neznane!
Kot v noči naj pastir iz snu mi duša plane
prešine do globin naj dušo v ječi tesni:
„na zemlji mir ljudem!“

Ivan Vesenjaki.

Gospod urednik! Kako lepo bi bilo, ako bi zamogli v naši novi državi obhajati Božič tako, kakor smo ga pričakovali še pred enim letom, ko smo zrl v bodočnosti naše domovine kakor Izraelci svojo obljubljeno deželo!

Ni še pravega veselja v naših srcih, ko obhajamo praznik one svetotajne noči, ko se je razlegal večnolepi klic božjih krilatcev nad betlehemskim hlevom: „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!“ Ne vidimo tistih lepo bleščečih okenc po naših kmetijskih vaseh, ker v hišah ni petroleja in sveč. Ne slišimo naših ubranih zvonov, ker nas je zanje ogoljufala bivša avstrijska uprava ter jih vrgla v malho žitom in uničujoči vojski. Vidimo povsod širom naše domovine nezadovoljstvo, revščino, pomanjkanje. V evcvi božični noči vidimo n. pr. naše haloško ljudstvo, posebej še deco, brez kruha, brez obleke, brez obnove, celo brez soli za njihov uborni, nezabeljeni krompirček ali ližol. In kakor v Halozah, tako je z našimi reveži po Slovenskih gorah in po Pohorju, ter po posavskem gričevju. Vidimo tebe, slovenski kmetovalec, kako si v silnih, prav upravičenih skrbeh za svojo bodočnost.

Pri vsem tem se vprašamo: kdo je zakrivil, da je naše stanje takšno? Kje so vzroki? Ali se da na to stanje popeljati? Naj podam v tem pismu malo odgovora za vse one, ki znajo in hočejo misliti!

Prvi in glavni krivec.

naših sedanjih slabih odnošajev je naša bivša država in njena uprava, torej njeno vodstvo. Že v trenutku, ko je vstopila Angleška v svetovno vojsko, je bila ta bistveno odločena in pošteni, pametni in previdni voditelji ne bi smeli nadaljevati do neskončnosti groznega klanja, razdejavanja in uničevanja, ki je žrlo naše življenje in še bolj naše imetje. Toda hoteli so nas uničiti in kjer je bilo najhujše, tam so krvaveli naši ljudje in imeli zato najslabšo hrano v bojni vrsti, v zaledju in bolnici.

Uničili so naše kmetijstvo, izsesali naše pokrajine z rekvizicijami in dali za kmetove, z znojem in krvavimi žulji pridobljene pridelke tisti papir, za katerega nam sedaj ljudje po širnem svetu nič ali prav malo daje.

Kako nas tišči naš denar?

Oglejmo si vrednost naše krone zunaj naše države! Primerjamo pri tem vrednost krone, kakor je bila tik pred vojsko in kakor je sedaj!

Pred vojsko si dobil en ameriški dolar za 4.50 do 5 K, sedaj moraš dati za njega okroglo 100 K. Za 96—95 v, torej ne celo 1 K, si dobil pred svetovno vojsko 1 francoski frank, 1 laško liro, 1 švicarski frank ali 1 dinar. Sedaj pa moraš dati za 1 francoski frank 8—10 K, za 1 švicarskega celo 13—15 K, za 1 liro 8 K in za 1 srbski dinar uradno 3% K, v trgovini pa 4% K.

Da veš glavni vzrok temu stanju, pomni, ljubi prijatelji, še sledeče: Pred vojsko je imela avstrijsko-ogrska banka okroglo 1 tisoč in 250 do 300 milijonov zlata in srebra. Sedaj ga ima še samo 200 milijonov. Pred vojsko je bilo papirnatih kron 4 tisoč in 500 milijonov, sedaj pa jih je bilo do oktobra 1918 že nad 40 tisoč milijonov. To leto je narasla množina na 50 tisoč milijonov. Od te množine je sedaj samo v Jugoslaviji dvakrat več papirja, kakor ga je bilo pred to vojsko v celi bivši avstro-ogrski državi.

Ali rabimo tuj denar?

Rekel mi boš: saj jaz ne rabim ne lir, ne frankov, ne dolarjev! Prav imaš, prijatelj, toda ti rabiš neobhodno sol, petrolej, obleko, riž, hočeš kavo, slad-

Januš Golec.

Oh, kje si, angelj moj!

Božično pismo.

kor, zdravila. To vse in še sto in sto drugih reči rabiš ti, in vse to moramo kupiti tam, kjer se dobi to blago in moramo ga kupiti po ceni in v denarju, ker se tam zahteva. Tujci hočejo za svoje blago svoj denar in ne naših kron. Povdarjam torej še enkrat: glavni krivec naših današnjih razmer je ogoljufivo finančno gospodarstvo razpadle avstrijske države, toda krivda ni samo tam, je tudi drugod!

Drugi vzroki druginje!

Drugi vzrok druginje je splošno pomanjkanje blaga na svetovnem trgu. Tudi druge države so bile moč izžirane, tudi druge niso v svojih tovarnah in na svojih poljanah delale za mirne čase, temveč le za vojsko na bojnih poljih. Tako je druginja razmeroma tudi v tujem denarju že v tujini. Ta druginja na svetovnem trgu in prometu vsled pomanjkanja blaga ti bo jasna, ako ti navedem domač vzgled: tudi v mirnem času so pri nas bila na primer jajca o božiču dvakrat dražja, kakor pa meseca marca: denar je bil sicer tisti, a blaga — jajec ni bilo.

Tretji vzrok našemu sedanjemu stanju pa so verižniki — prekužel. Kakor hitro je tega ali onega blaga manj, se ga polastijo verižniki in ga še bolj dražijo. Kakor imamo mi svoje verižnike — posebno židje so v tem pravi umetniki! — za sol, sladkor, petrolej, obleko in drugo, tako imajo v drugih državah tudi svoje. Kakor imamo pri nas cele kapitalistične organizacije, za profitarstvo: recimo ljubljanski „Impeks“ ali nekatere srbske in hrvaške banke, tako jih imajo seveda tudi na Francoskem, v Ameriki itd.

Se cela vrsta domačih vzrokov!

Prezreti ne smemo še celo vrsto domačih vzrokov, da je naše gospodarstvo stanje tako slabo. Krivda je na naši sedanjosti vladati in njeni upravi ter na gospodarskih okoliščinah, katera ta vlada trpi ali celo podpira. Ravno zato pa smo v tako ostrem boju proti sedanjosti vladi, ker ne zna in noče urediti naših gospodarskih in upravnih razmer tako, kakor bi bilo dobro, pametno in našem ljudstvu edino primerno.

Prvi pogoj za redne odnošaje med posameznimi državami so dobre trgovinske in prometne pogodbe. Mi pa vsled komodnosti in nezmožnosti trgovinskih ministrov še slabih pogodb nimamo in kar jih imamo, jih ne izpolnjujemo ali pa naši trgovci in naše zadruga ne zvado njih vsebine!

Blago mora k nam po železnicah ali pa po ladjan. Sedaj pa gredo vlaki in posamezni vagoni čez mejo, ker jih nihče ne zaupa, da jih dobi nazaj. Nimamo namreč prometnih pogodb s sosednjimi državami. Edino eno tako pogodbo imamo z Italijo in še za to so rabili sedanjosti demokratični ministri toliko časa, da jo odobrijo, kakor so na vladi.

Carina, naša nesreča.

Velika krivda na današnjem stanju zadene tudi carino, ki jo je upeljala v sedanjosti naša sedanja socialistična in liberalno-demokratska vlada. Carina inaj po praksi vseh zdravih gospodarskih in kulturnih držav v prvi vrsti ščiti državljane. Sedajna carina pa državljanu naravnost odira, ker se pobira od predmetov, kateri tvorijo dnevne življenjske potrebščine našega ljudstva. Tudi način, kako pobira nesrečno carino, je vsled nepraktičnih predpisov in vsled neizvežbanih uradnikov naravnost več kot škodljiv za naš gospodarski razvoj. Ako povdarjam, da je pužna železnica zaradi nezmožnih uradnikov in nepraktičnih predpisov glede carine morala ustaviti za dolgo dobo ves tovarni promet, ako povem, da je stalo svoj čas v Mariboru skozi tedne in tedne nad 500 vagonov, ker jih je zadrževal carinski urad,

Božič invalida.

kar je moral v vojski kmalu po poroki v usodoplnem letu 1914 nje ljubljani mož Lentek. Vsi Tinihi sosedi in vse pri taji je govorilo pohvalno: Brenkova Tina je ona bela vrana med našim ženstvom, ki podpre za možem ne zapravlja in ne potiplje. Bren-

zamorejo si napraviti ljudje še le sliko, zakaj je tako glabo z našim izvozom in uvozom! Blago za Svico in Cehoslovaško stoji že cele tedne; mnogo ga je izgubilo in nasprotno stoje stotine vagonov onstran naše meje od Spilj proti Gradcu ter čakajo, da izvrši carinarna svoje polževo delo.

Naš izvoz in naš uvoz

je popolnoma neurejen in negotov. Oviran je vsled pomanjkanja potrebnih vozov. Izročen je verižniškim, kapitalističnim organizacijam. Tudi pri ministrih ni potrebne volje in potrebnega razumevanja za vse te važne naše gospodarske zadeve. Deloma imajo preveč zagriženega strankarskega dela, kakor naprimer naš minister dr. Kramer in drugi, deloma pa so komodni in ne razumejo. Tako je na primer s prehranjevalnim ministrom Bugšekom.

Naš uvoz se ne nanaša na predmete, ki so ljudstvu brezpogojno potrebni, temveč veliko bolj na luksus. Tako sem po Ljubljani in še bolj po Zagrebu in Belgradu opazil mnogo lišpa, dišečega olja, dragih tujih vin in likerjev, opazil dragocene tuje tkanine, sladkarije in tisoče drugih predmetov, katere bi začasno prav lahko pogrešali, pa bi težki milijoni ostali za bolj potrebne reči in ljudje bi bili bolj solidni, pošteni. Sedaj pa vlada pusti, da požira ta luksus milijone, luksus pa si dovoljujejo milijonarji, vojni dobičkarji in verižniki ter ljudski oderuhi vobče, pa tudi deloma podkupljivi in pokvarjeni uradniki. Verižniki in dobičkarji pa luksus plačajo z denarjem, katerega so iztisnili iz ljudstva. En praktični vzgled: v Ljubljani pripovedujejo o gospodu, ki prodaja čevlje, da ima novo, bajno opravljeno stanovanje z 12 sobami, in samo odeja stane 82 tisoč kron! Naše ljudstvo po Stajerskem kaže tudi s prslom za raznimi verižniki in oderuhi, ki so ga opeharili za milijone in milijone. Vsak kraj jih dovolj pozna.

Veliko krivdo na današnjem stanju ima tudi vsled vojske nastala želja po zavzivanju in bogastvu: Malo dela, velik zaslužek, to je sedaj geslo posebne po mestih. Mnogo je tudi v državni službi ljudi, ki si niso nikoli prav izkusili, kaj se pravi zaslužiti, plačo s trdom in delom. To povzroča visoke izdatke, posebno pri našem aktivnem vojaštvu.

Vladina krivda

je tem večja, ker je onemogočila ravno sedanjostna vlada, da se podrobno o vsakovrstnih nedesiacah na pristojnem mestu: v parlamentu ne more govoriti. Gotovo ni prijetno, če poslanci kritizirajo in opozarjajo na nedostatke, toda koristno je za ljudstvo. Vlada sedaj brez parlamenta tudi lahko zlorablja državno oblast v strankarske namene, saj ni nobene kontrole nad državno upravo in nad uporabo državnih dohodkov. Vlada straši pač navidezno kapitaliste in oderuhe, pa jim v resnici ne napravi škode.

Ne obupajmo, temveč na delo

pojimo s čistimi rokami, z zaupanjem v našo pošteno stvar in v trdni veri, da koristimo le svojemu ljudstvu, ako zatiramo in odkrivamo, kar je slabegal. Na odgovorna mesta morajo pošteni, vešč ljudje in ne prazni kričarji! Treba pa je tudi potrpljenja in razumevanja za vsakovrstne težave. Zavedajmo se resnice: iz našega truda, iz našega dela, iz našega trpljenja bo vstala naša nova država in v marsičem še sado ne bomo uživali mi, temveč še le naši otroci. In kdo ne bi za svoje otroke, za svoj narod tudi v resnici nekaj žrtvoval? Delajmo torej, da bo vsaj božič naših otrok bolj poln sreče, miru in zadovoljstva! Prijateljem in semiščjenikom božični pozdrav!

Saj so jo poznali vsi v župniji Brenkovo Tino, ki je bila najpridnejša gospodinja in nainežnejše skrbna mati na sicer skromni, a vzorno umno obdelani in oskrbovani Brenkovini. Tina je bila gospodarica gospodinja, mati, hlapci in dekla vse obenem, od-

kovina sama govori, da jo je povzdignila Tina, odkar sta postala z Lentekom mož in žena in je moral on na vojsko.

In res, nikdo ni videl Tine drugje, nego ob Gospodovih dnih v cerkvi in pri domu na njivi in travniku.